

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

3. Кизим М. О. Діяльнісний підхід у початковій освіті як засіб формування життєвих компетентностей молодших школярів // Молодий вчений. 2022. №3(95). С. 48–52.

ШРАГІНА Лариса Ісаківна

ТЕОРІЯ РІШЕННЯ ВІНАХІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

У зв'язку з глобалізацією та високою динамікою розвитку технологій у сучасній економіці до випускників вузів суттєво змінилися ключові вимоги, які необхідно враховувати при розробці освітніх програм та методів навчання. Серед основних якостей, які повинні мати нові фахівці, виділяють ступінь володіння інформаційними технологіями, здатність системно мислити та діяти, готовність до інновацій та вміння знаходити нові рішення [5].

Сучасні психолого-педагогічні концепції орієнтовані розглядати процес навчання як активну взаємодію, під час якої викладач, стимулюючи самостійну роботу, активність та творчий пошук студента, надає навчальній діяльності пізнавально-творчого характеру. Реалізувати таку взаємодію, в ході якої міжособистісні відносини між учнями та педагогом стають суб'єкт-суб'єктними та учні самі здобувають нові знання, дозволяє випереджаюча педагогіка – педагогічна технологія, розроблена на основі теорії рішення винахідницьких завдань (ТРВЗ).

Універсальність ТРВЗ-педагогіки забезпечують два базові інструменти – генетичний аналіз та алгоритм рішення проблемних ситуацій (АРПС), застосування яких формує такі якості, як здатність системно мислити та діяти, готовність до інновацій та вміння знаходити нові рішення. Комплекс цих якостей проявляється практично як системне мислення [3].

Під час проведення генетичного аналізу будь-який штучний об'єкт сприймається як система, створена до виконання певної функції, що дозволяє визначити такий комплексний підхід як функціонально-системний. На відміну від простої констатації змін об'єкта в часі, що існує у формі історичного підходу, проведення функціонально-системного підходу потребує виявлення причинно-наслідкових зв'язків між потребами людини та її діями щодо перетворення об'єкта, а орієнтація на ідеальний кінцевий результат – ІКР – дозволяє вийти на прогнозування – передбачення наслідків.

Відповідаючи на практичні питання, функціонально-системний підхід надає таким чином можливість перенести теорію на практику. Оскільки ТРВЗ відбиває об'єктивні закони розвитку предметного середовища, то аналіз розвитку штучного об'єкта стає методичною базою, на матеріалі якої проходить формування усвідомлених механізмів системного мислення.

Як системне ми розглядаємо мислення, рівень розвитку якого при пізнанні людиною світу предметів і явищ об'єктивної дійсності дозволяє встановлювати взаємозв'язки між ними, виявляти закономірності перебігу процесів їх взаємодії та розвитку, прогнозувати цей розвиток та ефективно вирішувати проблеми, що при цьому виникають.

Другий інструмент – алгоритм рішення проблемних ситуацій (АРПС) – це чітка програма у вигляді універсальної послідовності операцій (кроків) з аналізу проблеми з метою перетворення вихідної ситуації на завдання, виявлення протиріччя та пошуку способів його усунення. При цьому отриманий результат має бути на ідеальному рівні! АРПС включає цілу систему інструментів: логічних, психологічних, інформаційних... Так, наприклад, логічний аналіз системи та складових її елементів виявляє відносини між ними, які існують у причинно-наслідкових зв'язках і в просторово-часових відносинах. Психологічні інструменти допомагають зламати звичні уявлення про систему, побачити систему та її елементи під новим, несподіваним кутом зору... Так виробляються гнучкість мислення, оригінальність.

В результаті застосування алгоритму для аналізу проблем формує своєрідний стиль мислення, в основі якого – чутливість до протиріч, вміння відфільтрувати потрібні дані та поставити завдання, дійти сильного варіанту вирішення найкоротшим шляхом. Звертаючись до суб'єктивної оцінки ситуації при виявленні протиріччя, АРПС залучає до аналізу конкретного суб'єкта і цим дає можливість проявити своє особисте бачення і розуміння ситуації.

Справжня культура мислення неможлива без відчуття краси. В інтелектуальних процесах показник краси – стислість як результат ефективності ходу думки. На досягнення ідеального кінцевого результату (ІКР) націлений весь перебіг аналізу проблеми алгоритму. А ТРВЗ - перша і поки що єдина методика, яка дозволяє нам усвідомлено створювати ідеальні зразки, бачити, яким повинен бути ідеальний об'єкт, і тим самим орієнтувати думку на його досягнення [1; 2].

Основою творчого мислення є уява. Для цього в ТРВЗ-педагогіку запроваджено курс РТУ – комплекс вправ з розвитку творчої уяви. Ці вправи спрямовують процеси усвідомленої обробки та засвоєння інформації, виробляючи навички активної творчої мислєдіяльності, і також виконуються за певними правилами, розробленими на базі функціонально-системного підходу.

Вправи щодо створення образів, оповідань, метафор пропонують роботу з найбільш творчим матеріалом – мовою, активізують та збагачують словник, вчать вільному володінню словом, скорочують розрив між думкою та вмінням її висловити.

Метафора, найбільш творча конструкція мови, народжується в галузі емоційного ставлення до об'єкта. За допомогою метафор відбувається безперервне «приєднання» нових знань до наявних. Ефективність процесів розуміння через образну аналогію зумовлена її психологічною сутністю – здатністю активізувати емоційну та інтелектуальну сфери.

З викладеного вище видно, що інструменти ТРВЗ в комплексі з іншими методами технічної творчості забезпечують розвиток пізнавальних і творчих здібностей, що представлено в таблиці [4].

ПІЗНАВАЛЬНО-ТВОРЧІ ЗДІБНОСТІ	
Компоненти здібностей	Формувальні інструменти
Системне мислення (високий рівень розвитку мислення): • розглядати об'єкти і явища навколишнього світу як системи в їхньому взаємозв'язку й розвитку; • уміти аналізувати ситуації, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, виявляти приховані залежності й зв'язки; • обґрунтовувати й міркувати; • передбачати наслідки; • уміти інтегрувати й організовувати інформацію, робити висновки; • виявляти протиріччя, вирішувати проблеми	Системний підхід; схема поняття «система»; генетичний аналіз; схема багатоекранного мислення; комплекс логічних вправ на основі системного підходу; алгоритм рішення проблемних ситуацій.
Уява (дивергентне мислення): • гнучкість; • швидкість; • оригінальність.	Системний підхід та керування асоціаціями на його основі; система вправ зі створення образів, написання оповідань; морфологічний аналіз; основні прийоми фантазування; алгоритм конструювання метафори; алгоритм конструювання оксюморона.
Уміння оцінювати як сам процес, так і його результат. Насолода від процесу та його результату.	Створення еталонів на основі поняття «ідеальний кінцевий результат».

Більш ніж 30-річна практика показала, що завдяки комплексу своїх інструментів ТРВЗ-педагогіка, інтегруючи можливості проблемного, розвиваючого, критичного, проектного та інших видів навчання, виступає у навчальному процесі як методологічна база для педагогічної творчості.

Список використаних джерел:

1. Максименко С.Д., Шрагіна Л.І., Меєрович М.Й. Системне мислення: формування і розвиток: навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». 2020. 251 с.
2. Меєрович М.Й., Шрагіна Л.І. Технологія розвитку системного мислення: практичний посібник. Одеса : Бондаренко М. О., 2024. 320 с.
3. Шрагіна Л.І. Підходи до діагностики та розвитку системного мислення школярів . *Технології розвитку інтелекту*. – 2011. – Т. 1, № 2.
URL:http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/36
4. Шрагіна Л.І. Технологія розвитку креативності. К.: Шк. Світ. 2010. 160 с.
<https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/223f436a-24c0-4088-be54-871870ccfdd0/content>
5. L.Shragina, M.Meyerovich. Education system at the stage of globalization as a system-forming factor states. The Contemporary Issues of the Socio-Humanitarian Sciences : Proceedings of the International Scientific Conference, Ediția a 14-a, Chișinău, 7-8 decembrie, 2023 / director: Ilian Galben ; editors: Svetlana Rusnac, Elena Robu. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Print-Caro). P.341-350.

SHTAINER Tetiana

**THE CASE METHOD IN TEACHING DESIGN DISCIPLINES:
REVEALING STUDENTS' CREATIVE POTENTIAL**

Annotation. The scientific study considers the case method as an effective tool in teaching design disciplines, which contributes to the development of students' creative potential. The theoretical foundations of creativity and its importance in the professional training of future designers are analyzed. The features of using the case method in the educational process, its impact on the formation of analytical thinking skills, creative approach and innovative activity are revealed. The feasibility of integrating the case method with interdisciplinary and project-based learning to increase the efficiency of the educational process is substantiated. Conclusions are drawn regarding the significance of using this method for the formation of competitive specialists in the field of design.

Keywords: case method, creative potential, design education, student creativity, innovative teaching methods, professional training of designers.

The modern education system is faced with the need to find effective teaching methods that contribute to the development of students' creativity. In the context of dynamic changes in society and the rapid development of technologies, it is important to form in students not only professional knowledge, but also the ability to think creatively and take an innovative approach to solving problems. One of the most

ФОГЕЛЬ Тетяна Миколаївна Мультимодальність у функціонуванні та викладанні іноземних мов: розвиток критичного мислення	441
ФОРОСТЯН Ольга Іванівна Мотиваційно-особистісні стратегії психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами	443
KHMELEVSKA Inha A Method For Measuring Semantic Distance In Assessing Vocalists' Creativity	448
ЦИБУХ Людмила Миколаївна Розвиток креативності у студентів-психологів під час вивчення психологічних дисциплін	451
СНАІКА Olena Some Benefits Of Using Role Plays In Teaching English For Academic Purposes	453
ЧУСТРАК Анатолій Петрович, КОКОТЄЄВА Анастасія Сергіївна Креативність: як її розвивати	456
ШАРКО Інна Олександрівна Система розвитку творчих навичок здобувачів вищої управлінської освіти у рамках курсу «Креативний менеджмент»	458
ШВЕЦЬ Світлана Леонідівна Розвиток креативності як джерело інноваційного потенціалу особистості в політичному аналізі	461
ШЕВЧЕНКО Володимир Миколайович Розвиток креативного мислення як умова формування успішної особистості	463
ШПАЛЯРЕНКО Юлія Анатоліївна Потенціал використання діяльнісного підходу для розвитку креативності молодших школярів	468
ШРАГІНА Лариса Ісаківна Теорія рішення винахідницьких завдань як методологічна основа педагогічної творчості	471
SHTAINER Tetiana The Case Method In Teaching Design Disciplines: Revealing Students' Creative Potential	474
ШТЕГЕРАН Ірина Павлівна Розвиток креативного мислення у дітей з оо	477
ЯЦЕНКО Володимир Архипович Навчальний процес як середовище розвитку креативності та інноваційного потенціалу особистості	482
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	487
ЗМІСТ	504